

سید حسین موسویان در گفت‌وگویی اختصاصی با «اعتقاد»:

مبنای گزارش آژانس يك راه‌حل سياسي مرضي‌الطرفين است

آيا گزارش ارزیابی نهایی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی را می‌توان پایان پرونده موسوم به پی‌ام‌دی دانست؟ این گزارش هنوز حاوی ابهاماتی است که در برخی رسانه‌های غربی با استدلال به این ابهام‌ها ادعا می‌کنند نمی‌توان پرونده فعالیت‌های هسته‌ای ایران در گذشته را بست؟

با انتشار این گزارش می‌توان گفت که همه اقدامات در زمینه مسائل گذشته به طور کامل به سرانجام رسیده و زمینه بسته شدن پرونده پی‌ام‌دی فراهم شده است. نکات مهم گزارش آژانس از این قرار است: 1- گزارش ضمن اشاره به همکاری‌های کامل ایران با آژانس طبق نقشه راه اذعان کرده که این همکاری‌ها آژانس را قادر ساخته تا ارزیابی نهایی خود از موضوع پی‌ام‌دی را ارایه کند. یعنی اینکه ایران به تعهدات خود در چارچوب «نقشه راه» عمل کرده است. 2- در تمام مقررات آژانس يك جمله کلیدی وجود دارد به نام «عدم پایبندی به معاهده ان‌پی‌تی». این کلمه برای نخستین بار در قطعنامه شهریور 1384 در ابتدای ریاست جمهوری آقای احمدی‌نژاد در مورد ایران قید شد و مبنای اصلی تمام قطعنامه‌های مصیبت‌بار شورای امنیت سازمان ملل علیه ایران شد. در گزارش جدید آژانس هیچ عبارتی مبنی بر عدم پایبندی ایران به تعهداتش طبق ان‌پی‌تی وجود ندارد. 3- گزارش تایید کرده که هیچ نشانه‌ای مبنی بر انحراف مواد هسته‌ای در ایران پیدا نشده است. بدین ترتیب این گزارش بر صلح‌آمیز بودن برنامه هسته‌ای ایران صحنه گذاشته و راه بسته شدن موضوع در شورای حکام را هموار می‌کند. 4- در این گزارش برخلاف ادعای بسیاری از منابع غربی در چند سال گذشته تاکید شده است که هیچ نشانه‌ای مبنی بر وجود چرخه سوخت اعلام نشده در ایران وجود ندارد. 5- اما شاه‌کلید گزارش این است که هیچ علامت و نشانه‌ای مبنی بر اقدامات مرتبط با ساخت سلاح هسته‌ای براساس اسناد ادعایی پیدا نشده است. 6- و نهایتاً مساله دیگری که سال‌ها زمینه‌ساز اتهام‌هایی علیه ایران بود مساله مریوان بود که مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در گزارش نهایی خود به صراحت اعلام کرده است که ادعای انجام انفجارات آزمایشی در منطقه مریوان درست نیست. در این بخش از گزارش آژانس با توسل به نوعی زبان دیپلماتیک ساختگی بودن ادعای انفجار در مریوان را رد می‌کند.

یکی از نکات منفی که در گزارش به آن اشاره شده است بحث فعالیت‌های هسته‌ای ایران در مسیر نظامی ولو در حد مطالعاتی است. رسانه‌های غربی با استناد به این مساله ادعا می‌کنند که حرف سرویس‌های اطلاعاتی غرب درست بوده و ایران تا پیش از سال 2003 به شکل هدفمند و تا سال 2009 به شکل ناهمگون به دنبال سلاح هسته‌ای بوده است. بله. در این گزارش آژانس ادعایی مطرح شده است مبنی بر اینکه تا پیش از سال 2003 و مقداری هم تا سال 2009، کارهایی در رابطه با بعضی فناوری‌های با کاربرد دوگانه مرتبط با ساخت سلاح هسته‌ای در ایران انجام شده است. در گزارش‌های پیشین آژانس هم ادعاهایی مبنی بر احتمال فعالیت‌های مرتبط با ساخت سلاح‌های هسته‌ای مطرح شده بود. این ادعا به هیچ‌وجه مورد پذیرش جمهوری اسلامی ایران نبوده و ایران بارها در این سال‌ها اعلام کرده است که هرگز به

دنبال سلاح هسته‌ای نبوده و نیست و نخواهد بود. سلاح هسته‌ای هیچ‌گاه در دکترین نظامی ما جا نداشته است و فتوای مقام معظم رهبری در خصوص حرام بودن تولید، نگهداری و استفاده از سلاح اتمی هم در سطح بین‌المللی مطرح شده است. اما اجازه بدهید در این مورد چند نکته را ذکر کنم:

1- در متن گزارش به کلمه فناوری‌های دومانظوره اشاره شده است. به این عبارت و معنای فنی آن باید توجه کرد. مطالعه جمهوری اسلامی ایران در خصوص تمام فناوری‌های دومانظوره همان طور که بارها و بارها هم تأکید کرده‌ایم تنها برای مقاصد صلح‌آمیز یا متعارف بوده است.

2- اما نکته کلیدی گزارش این است که گزارش تأکید کرده که این فعالیت‌ها در حد «تحقیق و مطالعه» بوده است. اولاً: تحقیق و مطالعه در مورد فناوری‌های دومانظوره بسیار معمول و متعارف بوده و خلاف هیچ قانون بین‌المللی نیست. ثانیاً: تحقیق و مطالعه در مورد ساخت بمب هسته‌ای هم مغایر معاهده ان‌پی‌تی نیست. آلمان در شرایط فعلی مرکزی دارد که مطالعه و تحقیق در مورد ساخت بمب اتم و عواقب به‌کارگیری آن را انجام می‌دهد. این مرکز برای آژانس هم شناخته شده است. وقتی هم از آلمان‌ها بپرسید، می‌گویند مطالعات علمی مجاز است ضمن اینکه ما باید اقدامات پیشگیرانه لازم در صورت به‌کارگیری بمب اتم علیه کشورمان را بررسی کنیم. بنابراین انجام مطالعه و تحقیق در مورد سلاح هسته‌ای غیرقانونی نیست به این دلیل که در آلمان انجام می‌شود و آژانس هم مخالفتی ندارد.

3- آنچه از نظر آژانس بین‌المللی انرژی اتمی انحراف به حساب می‌آید حرکت کردن مواد هسته‌ای به سمت ساخت بمب اتم است که در گزارش آژانس چنین انحرافی در ایران قویاً رد شده است. برخی منتقدان برجام و این گزارش نهایی آژانس ادعا می‌کنند که با این گزارش در حقیقت آژانس صحنه بر ادعای غرب گذاشته است که ایران در گذشته به دنبال سلاح اتمی بوده و اکنون اجرای برجام و اعمال محدودیت 10 ساله بر برنامه هسته‌ای ایران مجازات آن تخطی هسته‌ای ایران است.

نکته‌ای که اکثر تحلیلگران منتقد داخلی از آن غافلند این است که برای ایران اصل کلیدی «بسته شدن پرونده اتهام اقدام ایران برای ساخت بمب هسته‌ای» است. گزارش مذکور زمینه بسته شدن پرونده اتهام اقدام ایران برای ساخت سلاح هسته‌ای را کاملاً فراهم کرده است. منتها توجه داشته باشید که این اتهام از ابتدا يك «اتهام سیاسی» بود و نه «اتهام حقوقی». لذا بسته شدن پرونده هم در چارچوب يك راه‌حل سیاسی است. گزارش آژانس يك راه‌حل سیاسی آبرومندانه پرونده هسته‌ای برای ایران و قدرت‌های بزرگ است. ما باید توجه داشته باشیم که طرف مقابل ما: اولاً: خود آژانس است که در گزارش‌های قبلی‌اش بر احتمال اقدام برای ساخت سلاح تأکید کرده و همین هم مجوز تحریم‌های بیشتر شورای امنیت شده است.

ثانیاً: جهان غرب به رهبری امریکاست که 36 سال است چنین اتهامی را مطرح کرده‌اند. ثالثاً: شورای امنیت سازمان ملل است که تنها به بهانه «عدم پایبندی» و «احتمال اقدام برای ساخت بمب هسته‌ای» توانسته همه قطعنامه‌های تحریم را تصویب کند.

رابعاً: اروپا و امریکا هم به همین بهانه تحریم‌های یکجانبه و چندجانبه را تصویب و اجرا کرده‌اند. حالا که قرار است پرونده بسته شود، آژانس نمی‌تواند گزارشی بدهد که هم خودش را به خاطر گزارش‌های قبلی بی‌آبرو کند، هم رسماً مبنای قطعنامه‌های شورای امنیت را غیرقانونی اعلام کند و هم 36 سال ادعاهای امریکا و جهان غرب را کاملاً باطل و دروغ اعلام کند. در عین حال نمی‌تواند گزارشی هم بدهد که مجدداً این ادعا را تأیید کند چون با تأیید آن نمی‌توان پرونده را بسته و تحریم‌ها را برداشت. لذا مبنای گزارش آژانس يك راه‌حل سیاسی مرضی‌الطرفین است و لذا آژانس يك امتیاز بزرگ به ایران داده و آن هم اینکه تأیید می‌کند ایران اقدامی برای ساخت سلاح هسته‌ای نداشته و بعد از برجام هم به تعهداتش عمل کرده و دیگر عدم پایبندی به معاهده ان‌پی‌تی هم ندارد. این جمله یعنی صدور مجوز بسته شدن پرونده و رفع تحریم‌ها. اما برای حفظ آبرو و حیثیت آژانس و شورای امنیت سازمان ملل هم يك امتیاز هرچند کوچک هم به خودش و شورای امنیت سازمان ملل می‌دهد و آن هم این جمله است که تا سال 2003 کارهایی صرفاً در حد مطالعه و تحقیق بوده و نه اقدامات عملیاتی برای ساخت بمب. بعد هم اشاره‌ای می‌کند که تا 2009 هم این نوع مطالعات بعضاً

وجود داشته است. این هم صرفاً برای مشروعیت بخشیدن به قطعنامه‌های تحریم شورای امنیت است که بعد از 2005 یعنی در دوره ریاست‌جمهوری آقای احمدی‌نژاد انجام شد. نقطه اوج این گزارش که نباید در تحلیل‌های جانبدارانه آن را کم‌رنگ کرده یا نادیده گرفت این است که با مطالعه گزارش‌های پیشین آژانس شما به این قطعیت خواهید رسید که در این گزارش برخلاف گزارش‌های پیشین که همواره ایران در موارد متعددی مجرم یا مظنون به حساب می‌آمد، بسیاری از ادعاهای گذشته یا رد شده یا صحت و سقم آن مورد تردید جدی قرار گرفته است. بسیاری از موضوعاتی که در این گزارش مورد تردید قرار گرفته‌اند مربوط به چند سال پیش هستند و راستی‌آزمایی ادعای ایران در خصوص آن موارد به صورت کامل و 100 درصدی ممکن نبوده و البته که ایران هم پیش از این بارها تأکید کرده بود که برای حل مسأله موسوم به پی‌ام‌دی، دسترسی‌های بی‌حد و حصر به مراکز حساس نظامی خود را نداده است.

با انتشار این گزارش شما نقطه‌های سفید آن را بیشتر می‌بینید یا سیاه؟

در خصوص نمایی کلی گزارش اینکه یوکیا آمانو هم پیش از این در سخنانی تأکید کرده بود که گزارش وی نه سفید و نه سیاه کامل خواهد بود. این حرف یعنی یک گزارش میانه برای برون‌رفت آبرومندانانه از بحران. من اهل تحلیل گزارش در قالب

جناح بندی‌های سیاسی داخل کشور نیستم. بدون شك این گزارش نکات مثبت و منفی دارد. فراموش نکنیم که پرونده موسوم به پی‌ام‌دی، عمری قریب به یک دهه دارد و به یکی از جنجالی‌ترین مناقشه‌های هسته‌ای در تاریخ آژانس بین‌المللی انرژی اتمی بدل شده است. اما گزارش جدید یوکیا آمانو در کنار موضع‌گیری‌های وزارت امور خارجه آمریکا نشان می‌دهد که گزارش به قصد تایید صلح‌آمیز بودن برنامه فعلی هسته‌ای ایران و بسته شدن پرونده هسته‌ای تهیه شده است.

این به آن معنی است که پیچیده‌ترین پرونده‌های بین‌المللی را هم می‌توان با گفت‌وگو و مذاکره حل و فصل کرد یا به مخومه شدن نزدیک کرد. با این گزارش آژانس بین‌المللی انرژی اتمی پس از یک دهه جنجال و پرونده‌سازی تأکید می‌کند که فعالیت‌های اتمی ایران هیچگاه به سمت ساخت بمب منحرف نشده است.

در این میان واشنگتن نخستین کشوری است که اعلام می‌کند این گزارش آژانس برای مخومه شدن پرونده موسوم به پی‌ام‌دی کافی است و کفایت بررسی در این خصوص به زودی با رای شوای حکام اعلام خواهد شد. این موضع‌گیری آمریکایی‌ها از سر دوستی و عطوفت با ایران نیست که میزان خصومت بین آمریکا و ایران و بی‌اعتمادی متقابل وجود دارد و همواره بر همگان هم مبرهن بوده است. بلکه تغییر موضع دولت آمریکا و شکست اسرائیل، جناح تندروی داخلی آمریکا و اعراب معاند نتیجه راهبرد هوشمندانه و نگاه کلانی است که در دو سال گذشته در سطوح مختلف دیپلماسی رسمی و عمومی مجدانه دنبال شده است.

با عبور پرونده موسوم به پی‌ام‌دی از پیچ آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، کشورهای گروه 5+1 اکنون موظفند بر اساس بند 14 توافقنامه برجام، پرونده ابعاد احتمالی نظامی برنامه اتمی ایران را رسماً در شورای حکام آژانس مخومه کنند. با این گزارش آژانس، این اقدام می‌تواند در دو هفته آینده صورت گیرد و روند اجرای برجام و لغو تحریم‌ها آغاز شود. انجام این پروسه عملاً به این معنی است که توافق مهم و تاریخی هسته‌ای در راستای منافع ملی جمهوری اسلامی است. بعد از آن هم مهم این است که از تجربیات و دستاوردهای مدیریت بحران هسته‌ای، برای حل سایر اختلافات با قدرت‌های منطقه‌ای و جهانی استفاده کنیم.

http://etemadnewspaper.ir/?News_Id=31837

